

розширити розуміння культури на основі методологічного підходу, який відрізняє природу від розуміння її як природної системи. Природні явища і процеси розглядаються як природні передумови суспільного виробництва, і їхня спонтанність втрачається, коли вони включаються в саме виробництво. Природа - це не просто середовище, не просто екологічна ніша для людини. Це сфера діяльності, яка перетворює суб'єкта, його матеріальне виробництво, "сфера природної необхідності". Нерозривна єдність людини і природи означає, що людина ставиться до природи - "неорганічного тіла" людини - як до свого організму. По відношенню до природи культура - це обробіток, окультурення ґрунту; по відношенню до людини - це освіта, формування почуттів і думок. Саме в суспільстві природа є невід'ємною частиною людської діяльності. Людина сприймає об'єктивний світ за межами власних почуттів, розуміє гармонію і порядок у природі тією мірою, якою вона входить у сферу культурної творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення. URL://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ns/vzap/arch_vzap_u.htm
2. Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення по регіонах. URL://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/ns/vzrpgz_reg_2019.html
3. Макаренко А.С. Книга для батьків. Київ. 1973. 336 с.
4. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. Вибрані твори: в 5-ти т. – Т.5.К.: Рад. шк., 1977. 263 с.
5. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології/ Вибрані педагогічні твори: В 2-х т.К., Радянська школа, 1983. Т. 1.С. 192 – 463

Задорожна-Княгницька Л.В.

доктор пед. наук, професор,
декан психолого-педагогічного факультету
Маріупольський державний університет

Буряченко О.І.

здобувачка освіти ОС Магістр
Маріупольський державний університет

УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ В УМОВАХ КРИЗ

Система освіти України сьогодні перебуває у стані глибинних змін, що обумовлюється змінами в ціннісних орієнтаціях сучасного громадянського суспільства. За таких умов менеджмент закладу освіти має гарантувати гармонійне поєднання запитів кожного конкретно взятого громадянина та потреб суспільства; він має спрямовуватися на активізацію громадської діяльності, сприяти дебюрократизації та діджиталізації всіх ланок управління закладом освіти як відкритої соціальної системи.

Концепція Нової української школи передбачає суттєві зміни в управлінні закладом освіти. У зазначеному документі передбачено суттєву реформацію в управлінні закладом освіти та діяльності педагогічного колективу: відтепер вони самі мають визначати місію, візію та цінності своєї діяльності, розробляти стратегію, виходячи з умов функціонування й поставленої мети, обирати навчальну програму, визначати політику закладу освіти, обирати кращі управлінські практики для реалізації цієї політики. Усе це неможливо без сучасних знань, активності та здібностей до менеджменту керівників закладів освіти.

Суто професійні компетентності керівника сучасного закладу освіти реалізується у межах п'яти трудових функцій:

- дбати про стратегічний розвиток закладу освіти, що передбачає наявність у керівника закладу освіти нормативно-правової компетентності, вміння стратегічно керівництва колективом (мотивувати, стимулювати, створювати умови для неперервного професійного розвитку педагогів закладу, їх творчої професійної діяльності), здійснювати стратегічно грамотний менеджмент, аби задовольнити потреби здобувачів освіти та їхніх батьків, кожного з членів команди;

- управляти якістю освітньої діяльності закладу;

- забезпечувати партнерську та мережеву взаємодію усіх учасників освітнього процесу;

- організовувати та підтримувати безпечне освітнє середовище (організація інклюзивного, безбар'єрного простору з рівним доступом до нього для кожного учасника освітнього процесу, організація навчання дітей з особливими освітніми потребами);

- безперервно й ефективно професійно зростати (мати здатність до навчання упродовж життя, достатній рівень сформованості інформаційно-цифрової компетентності, наявність знань сучасних тенденцій в освіті, втілення інновацій у закладі освіти [2]).

Становлення і розвиток закладу загальної середньої освіти сьогодні відбувається не за сприятливих умов, що спричиняє адаптацію діяльності закладу освіти до соціальних та економічних викликів.

Криза являє собою загострення безлічі взаємопов'язаних ситуацій, що підвищують складність і ризик управління закладом освіти. Це поняття тісно пов'язане і з поняттям «ризик», який суттєво впливає на прийняття управлінського рішення. Криза визначається як широкомасштабні, непередбачувані події, що призводять до потенційно негативних результатів.

До основних чинників, що визначають ефективність антикризового менеджменту закладу освіти належать такі:

- 1) професіоналізм антикризового управління і спеціальна підготовка керівника (у зазначеному контексті йдеться не тільки про загальний професіоналізм управління, а й про ті компетентності які відображають особливості антикризового управління);

- 2) індивідуальне мистецтво управління, що в багатьох кризових ситуаціях відіграє вирішальну роль у процесі виходу з кризи або її пом'якшення;
- 3) методологія розроблення ризикованих рішень;
- 4) науковий аналіз поточного стану функціонування закладу освіти, прогнозування тенденцій і трендів;
- 5) лідерство як здатність керівника мотивувати й надихати педагогів закладу освіти, разом з ними стратегувати вихід з кризи та розробляти конкретні управлінські рішення ;
- 6) оперативність та гнучкість управління, що передбачає швидкі й рішучі дії, оперативні заходи, прогностичне моделювання варіантів дій за певних умов функціонування закладу освіти;
- 7) стратегію та якість антикризових програм, що передбачає корегування стратегії управління та розроблення спеціальних програм антикризового розвитку;
- 8) система моніторингу кризових ситуацій, що являє собою спеціально організовану послідовність дій з визначення ймовірності та реалістичності настання кризи й використовується для її своєчасного виявлення і розпізнавання [3].

У межах антикризового управління закладом освіти особливої значущості набуває його інтеграція та диференціація, що являють собою процеси, які знаходяться у діалектичному зв'язку між собою:

- посилення інтеграції завжди призводить до послаблення індивідуалізації управління;
- зв'язок між інтеграцією та диференціацією характеризує формування нових організаційних форм управління закладом освіти;
- інтеграція та диференціація впливають на кризові точки розвитку організації, які відображають небезпеку розпаду організаційних засад;
- вихід з кризи являє собою ніщо інше, як зміну співвідношення інтеграції та диференціації управління на ґрунті нових організаційних засад.

Зрозуміло, що розвиток сучасного закладу освіти, складовою якого є постійна турбота про сталий розвиток закладу освіти, спонукає до нових підходів в управлінській діяльності, до створення наукового підґрунтя для антикризового освітнього менеджменту, до формування керівника нової генерації, для якого антикризова складова його діяльності стає домінуючою.

З огляду на зазначене, однією з вимог до діяльності керівника закладу освіти постає оволодіння ним технологією антикризового управління закладом освіти, що передбачає:

- формування розуміння цілісного процесу діяльності керівника, сутності й змісту сучасних викликів та кризових явищ в освіті, навичок використання науково-практичних методів у процесі вирішення проблем управління антикризовими процесами та проектами, творчого підходу під час організації та управління структурами антикризового менеджменту;

– розвиток аналітичного мислення в процесі визначення основних показників ефективності антикризової стратегії і прийняття рішень про оптимальний варіант антикризового проекту;

– озброєння технологіями управління антикризовою діяльністю закладу освіти в цілому й педагогічного колективу та окремого педагога зокрема [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Задорожна-Княгницька Л.В. Вимоги до підготовки сучасного керівника навчального закладу в світлі інноваційного розвитку освіти. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (4–5 березня 2014 року, м. Суми). Частина 2.* Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 332 с. С. 6-9

2. Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства економіки України від 17.09.2021 р. № 568-21. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf>

3. Птахіна О. М. Антикризове управління: навч.-метод. посіб. Для самост. роботи магістрів спец. 074 «Публічне управління та адміністрування» Старобільськ : ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2017. 164 с.

Екзархо Т.В.,

Начальник відділу освіти

Управління з гуманітарних питань

Сартанської селищної військово-цивільної адміністрації

Маріупольського району Донецької області

ОСВІТНІ ВТРАТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: ВИМІРЮВАННЯ Й КОМПЕНСАЦІЯ НА РІВНІ ГРОМАДИ Й ЗЗСО: ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗАСНОВНИКАМ, КЕРІВНИКАМ, ПЕДАГОГАМ

Батьки, педагоги, освітні управлінці та експерти розуміють, що освітні втрати необхідно компенсувати, і починати це робити зараз, не чекаючи завершення війни.

Надолуження освітніх втрат в Україні не є миттєвим процесом. Воно вимагає тривалої роботи та взаємодії між державними установами, освітніми установами та суспільством.

22 червня 2023 року за дорученням Верховної Ради України Кабінет Міністрів взяв у роботу Національну програму подолання освітніх втрат і розривів. Ухвалення такого магістрального документу не лише забезпечить заклади середньої освіти інструкціями й інструментами для роботи з освітніми втратами й розривами, але й визначить фінансування на ці заходи.